

VALÓSÁG

2005-től az Oktatási Minisztérium ismét igen jelentős változtatást vezet be a közoktatásba, nevezetesen a kétszintű érettségit, amely nemcsak a középfokú oktatást zárja le, hanem a felsőfokú felvételi vizsgát is kiváltja. A kétszintű érettségi bevezetéséről három egészen különböző középfokú iskola igazgatóját kérdeztük: egy konzervatív szellemiségű „elit” gimnázium igazgatóját, egy alternatív pedagógiai eljárásokat követő alapítványi iskola igazgatóhelyettesét és egy többféle képzési formát működtető szakmai iskola igazgatóját.

„Ha mi mindig naprakészen alkalmazkodtunk volna az oktatáspolitikai elvárásokhoz, már összeomlott volna a közoktatás”

Lázár Tibor, a budapesti Szent István Gimnázium igazgatója

Educatio: Kérem, mutakozzon be.

Lázár Tibor: 1992-ben végeztem Debrecenben, a Kossuth Lajos Tudományegyetemen történelem és földrajz szakon. Pályakezdeként mindkét tantárgyamat az István Gimnáziumban kezdtem tanítani. Bejöttem egy álláshirdetésre, úgy látszik szimpatikus voltam az elődömnnek, aki rögtön alkalmazott. Akkor nekem csak az volt a kérésem, hogy hadd járjak vissza hetente egyszer Debrecenbe, mert tanítottam az egyetemen is. Ez elég fárasztó volt, mert a tanítás mellett a földrajztanterv készítésében is részt vettem. Aztán 1999-ben elkezdtem egy közgazdász tanári szakot, a gimnázium földrajz szakcsoportját is vezettem, amit 2001-ben végeztem két éves posztgraduális képzés formájában, természetesen munka mellett. Ez már itt volt Budapesten, a Gazdasági Főiskolán, ami egy kemény három éves időszak volt az életemben, de szép is, akkor született az első gyerekem is. A továbbtanulás időszaka alatt feltöltődtem. Ha az ember elkezd tanítani, bármennyire lelkesen is csinálja, egy idő után beáll valamire, és el tud laposodni. Nagyon örültem annak, hogy a közgazdász ismereteimet alkalmazni tudtam a tanításban. A földrajz tantárgy keretén belül gazdasági ismereteket is oktattam és oktatok a mai napig. 2001-ben, ahogy befejeztem a közgazdaságtan tanulását, rögtön elkezdtem a Műszaki Egyetemen a közoktatás-vezetői szakot, melyet a múlt év decemberében végeztem el.

E: Miért éppen a közgazdaságtant választotta?

L. T.: Ez a tudomány mindig közel állt hozzám. Valamikor a Közgazdaságtudományi Egyetemre szerettem volna jelentkezni, de „elhajlottam” a tanári pálya irányába. Volt ennek egy anyagi természetű oka is, a 90-es évek közepén, a Bokros-csomagot követően, elég

nehéz volt közalkalmazottként egy családot fenntartani. A feleségem is tanár, a Kölcsey Gimnáziumban tanít, magyart és angol nyelvet. Úgy éreztem, hogy talán ez egy kiugrási lehetőség lesz. De szerencsére nem így történt, én nagyon szeretek tanítani, és ezért maradok a pályán, közgazdász végzettséggel is.

E: A közoktatás-vezetői képzés miért volt fontos?

L. T.: A 90-es évek végén már megfordult az a fejemben, hogy valamikor majd esetleg lehetek még iskolaigazgató is. Ebben óriási szerepet játszottak a kollégák, akik elég régóta mondogatták, hogy szerintük én vagyok az, aki alkalmas lehet az igazgató szerepére. Az elődöm pedig mindenben támogatott. Tehát ő mintegy kiválasztott engem, és azt mondta, hogy bennem látja az utódját. Ez már egyértelműen egy tudatos felkészülés volt.

E: Mióta igazgató?

L. T.: 2003. augusztus 1-jétől az elődöm ugyanis nyugdíjba ment. Tavasszal volt az igazgató-választás, beadtam a pályázatomat. Rajtam kívül nem volt más pályázó, s a kollektíván belül óriási volt a támogatottságom, majdnem mindenben 100 százalékos támogatást kaptam. A kollégák, a diákok, a diákönkormányzat, a szülői munkaközösség is teljes mértékben támogatott.

E: Minek volt ez köszönhető?

L. T.: Azt hiszem, annak hogy jó pedagógust láttak bennem. Tizenkét éves tanári pályám alatt történelemből is meg földrajzból is versenyeztettem diákokat, akik szép eredményeket értek el. Érzékelttem, hogy a gyerekek szeretnek, többször voltam az év tanára, ez az egyik leghízelgőbb elismerés, amit a gyerekektől kaptam. Ezen kívül azt hiszem, hogy olyan alkat vagyok, hogy tudom egyesíteni az erőket. Talán megvan az a képességem, hogy a fiatalokat és az időseket, a különböző beállítottságú embereket közös nevezőre tudom hozni. Tehát ilyen csapatjátékos típus vagyok. Ugyanakkor voltak elképzeléseim arról, hogy, milyen változtatásokat szeretnék a jövőben az iskolában, amit már részben megismertek a kollégák. A vezetői pályázatomból pedig az is kiderült, hogy én ebben az iskolában szeretném tovább vinni azokat az értékeket, amelyeket az elmúlt időszakban halmozott fel az iskola, de vannak olyan újítások is, amit a jövőben az iskolának meg kell lépni. Valószínűleg ennek tudható be a siker. Ezért lettem 36 évesen vezető, ami nem annyira általános. Főleg egy ilyen nagy hírű iskola esetében ez ritkaság.

E: Mik voltak a leg súlyosabb gondok, amik felmerültek a vezetéssel kapcsolatban?

L. T.: Nagyon sok minden hirtelen a nyakamba szakadt. A vezetőváltás nehézségein kívül a közoktatási törvény módosítása miatt sok újdonság szakadt a közoktatásban a vezetőkre, ez óriási terhelést jelent. Az energiánk nagy részét elviszi, hogy a pedagógiai programot felül kell vizsgálni, a szervezeti és működési szabályzatot, és az összes belső szabályunkat át kell alakítani, minőségbiztosítási programot kell készíteni minden iskolának. Tehát ez önmagában már eléggé nehéz munka. Ami ebben az iskolában még nagyobb nehézséget jelentett a számomra, hogy nem mindig egyszerű a kollégákat közös nevezőre hozni. Mert vannak fiatal és vannak idős kollégák, és vannak a kollégák között feszültségek, amit nekem kell kezelni.

E: Hány pedagógus dolgozik itt?

L. T.: Ötvenhat státusunk van. A kollégák közül több mint tízen vannak, akik vagy már nyugdíjasok, vagy nyugdíj előtt állnak. Van olyan kollégám, aki 83 évesen még tavaly tanított, most mentorkodik. Van olyan kollégám, aki fél állásban, 78 évesen tanít. Nagyon sok olyan kollégám van, aki 60 éves, illetve 60-on fölül van. Tehát itt az iskolában tényleg van egy stabil mag, de ők idősek és nagyon nehéz az utánpótlást megtalálni, főleg úgy, hogy nem egy vagy két kollégát kell felvenni, hanem 8–10–15 kollégát. Ehhez az is hozzátartoz-

zik, hogy a munkaerőpiacon elég nehéz jó tanárt találni. Például tavaly történelem és földrajz szakost kerestem magam helyett, és bizony nagyon sok embert kellett meghallgatnom. Végül választottunk egyet, de ez a kolléga már nem tanít nálunk. Elváltak útjaink, mivel nem tudta összeegyeztetni saját nevelési elveit az iskola elvárásaival. Nagyon nehéz olyan utánpótlást biztosítani, akikben megvan az elhivatottság, tehát tényleg igazi pedagógusok és tehetséges tanárok is. Nagyon nehéz olyan embert találni, aki nemcsak tanít, hanem nevel is. A 90-es években a fiatal kollégák nagy része azért ment el az iskolákból, mert ennél jobban fizető állást talált. Nagy volt a fluktuáció. Jött egy fiatal, de egy év múlva elment, nem egy másik intézménybe, hanem a piaci szférába, mert jobban megfizették. Most már lennének fiatalok, akik szeretnének elhelyezkedni, mert sokan jönnek vissza a közoktatásba, a megemelt bérek miatt. De nagyon nehéz kiválasztani azt az embert, aki a csapatba, a tantestületbe be tud illeszkedni, és alkalmazkodni tud a közös normához. Mi egy olyan iskola vagyunk, ahol nemcsak felkészítjük a diákot a felsőfokú intézményre, hanem azt is megmondjuk a gyerekeknek, hogy hogyan viselkedjen, és hogyan öltözködjön. Tehát mi egy egészes konzervatív nevelést folytatunk, a polgári értékrendet várjuk el, és követeljük meg a gyerekektől. Ma már ez nem annyira általános, főleg a fiatalabb tanárok esetében. Ezt nekik is meg kell tanulni, tehát alkalmazkodni kell a csapathoz. Voltak olyanok, akik nem akartak, és nem is tudtak alkalmazkodni.

E: Mennyire vonzó manapság ez az értékrend?

L. T.: Nagyon sok szülő azért hozza hozzánk a gyermekét, mert mi nemcsak mondjuk, hanem meg is tesszük, hogy neveljük, alakítjuk a gyereket, ha arra szükség van. És ez nagyon vonzó dolog manapság. Természetesen emellett megadjuk mindazt, amit meg tudunk adni, tehát készségei, képességei függvényében megtanítjuk arra, hogy egy matematika tagozatos, jó matekos legyen, és szeresse a matematikát, találja meg abban a jövőjét. Vagy egy természettudományos tagozatnál, az ilyen tárgyak iránt vonzódó gyereknél megmaradjon a szeretet, és tudjon az életben majd valamit kezdeni az ismereteivel. Mi keményen tanítjuk, hajtjuk a gyerekeket. Itt tanulni kell, de ezt el is fogadják a gyerekek. A szülők is azért adják be a gyerekeiket ide többek között, mert látják, hogy ez garancia. Az a diák, aki innen kikerül, az nemcsak egy érettségi bizonyítványt kap, hanem visz magával valami többet: erkölcsi tartást. Megtanulja azt, hogy ha valaminek neki kell menni, legyen kitartása, ne adja föl azonnal a dolgokat, hajtson. Tehát azon kívül, hogy tehetséges, legyen szorgalmas is. Ez egy olyan munkafegyelmet ad 5–6 év múlva, ami manapság hiányzik az emberekből. Nagyon sok munkaadó panaszkodik, hogy nem eléggé fegyelmeztettek, nem eléggé kitartóak a munkatársaik. Én azt hiszem, hogy az Istvános diákokat úgy lehet megismerni, hogy nemcsak intelligensek és kreatívak, hanem szorgalmasak is, és van bennük munkafegyelem és kitartás.

E: Milyen az iskola profilja?

L. T.: Ez egy reálgimnázium, a három tagozat is ezt mutatja: nálunk matematika tagozat, természettudományos tagozat, és informatika tagozat van. Fontosnak tartom, hogy maradjon is ez a fő profil, a matematika tagozat szerintem jól működik, a természettudományos és az informatika tagozatot szükséges lesz finomítani, erősíteni, valós tartalommal megtölteni. De én azt mondtam, hogy emellett más jellegű tagozatra is van igény, én szeretnék egy humán tagozatot, vagy egy nyelvi, kommunikációs tagozatot bevezetni. Már az első lépéseket megtettük ilyen irányba, mégpedig úgy, hogy a hagyományos négy osztályos tagozatunkat átszerveznénk ötosztályossá, még pedig úgy, hogy lenne egy nyelvi előkészítő, tehát „nulladik” évfolyam, ahol nagyobb óraszámban tanítanánk a humán tantárgyakat. Ez lenne a humán tagozat, bár elnevezéséről még folynak a tárgyalások a kollégákkal. Csapatjátékosként

nagyon sok embert bevonok a döntés-előkészítésbe, de a döntés joga, meg a felelősség, már engem illet. A 2005/2006-os tanévtől szeretnénk beindítani a nyelvi előkészítőt, ha a fenntartó megadja a hozzájárulását. Azzal talán nem is lesz baj, de a tagozat akkreditációja lehet, hogy hosszabb időt vesz igénybe.

E: Milyen családokból jönnek ide a gyerekek?

L. T.: Tanulóink jó képességű gyerekek, jelenleg folynak a szóbeli felvételi vizsgák. Az egyik osztályunk esetében több mint hatszoros a túljelentkezés. 4,5 átlag feletti, jó képességű, jó eredményű gyerekeket várunk. Többségében a tisztos középosztályi családokból jönnek a gyerekek. A szülők általában nagyon jó partnerek, diplomás, jó anyagi státusú családokból kerülnek ki tanulónk. Többségében budapestiek, elég magas arányban, 40–50 százalékban zuglóiak, hiszen mi zuglói iskola vagyunk. Nekünk nincs kollégiumunk, osztályonként 1–2 gyerek bejáró, az agglomerációból.

E: Változott-e az utóbbi években a tanulók összetétele, családi háttere?

L. T.: Azt hiszem, az utóbbi években nem változott.

E: A gyerekek esetében egyértelműen a továbbtanulás a fő cél?

L. T.: Ez az egyik cél. Erre mondtam, hogy fontos, hogy az a gyerek, aki elvégzi az iskolát 4 vagy 6 év alatt, az érettségit követően bejusson egy felsőfokú intézménybe. Ez egy fontos dolog, de önmagában édeskevé. Mi egy olyan útravalót szeretnénk adni nekik, ami több ennél. A legjobb egyetemet végzik el a gyerekeink, nagyon sokan, PhD-t szereznek, és sokan bent maradnak az egyetemeken. Nagyon sok diákunk benne van a hallgatói önkormányzatokban, a felvételi előkészítő bizottságokban. A Műszaki Egyetemen pl. az Istvános diák plusz pontot kap, mert tudják, hogy itt úgy megtanulta a matematikát és a fizikát, hogy nem lesz vele gond az egyetemen.

E: A továbbtanuló gyerekek általában milyen egyetemekre mennek?

L. T.: A gyerekek egyharmada, illetve fele műszaki pályára megy. Nagy többségük a Műszaki Egyetem frekventáltabb (informatikai, villamosmérnöki, közlekedésmérnöki) szakirányait célozzák meg. A rendszerváltást követően egyre többen mentek és mennek közgazdasági pályákra, ez általában a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemet jelenti. Relatíve sokan készülnek orvosi pályára, tudományegyetemekre, matematikus-fizikusnak, de jogásznak már kevesebben. Mivel mi reálgimnázium vagyunk, tehát nálunk a reál tantárgyak magasabb óraszáma, nagyobb hagyományokkal bíró tantárgyak, így értelemszerűen a matematika, fizika, biológia, kémia felvételekre készülnek, és csak másodsorban kapnak helyet a humán tantárgyak.

E: Hány gyerek érettségizik itt egy évben?

L. T.: Általában 4 kimenő osztályunk van, tehát átlagosan olyan 120–130 gyereket készítenk fel.

E: Milyen tapasztalatok vannak az utóbbi években az érettségivel kapcsolatban?

L. T.: A tagozatos osztályoknál, amelyekben magas óraszámban tanítjuk az egyes tantárgyakat, nem gond az érettségire való felkészülés. Nagyon gondot a magyar és a történelem jelenti. Magyar nyelv és irodalomból, történelemből szóbeli érettségi vizsga van. Arra fel kell készülni. Ezt úgy oldjuk meg, hogy hetente van egy úgynevezett „tétel-óra”, vagy érettségi-előkészítő óra, ahol tételekkel, témakörökkel foglalkoznak, tehát a diákok egy éven keresztül heti egy órában föl tudnak készülni az érettségire. Tehát gyakorlatilag egy éven keresztül próbálnak ráhangolódni és nem az utolsó négy hétben tanulják meg azt a huszonnégy érettségi tételt történelemből, irodalomból, nyelvtanból. Nyelv esetében ugyancsak nincs gond, mert majdnem minden gyereknek van nyelvvizsgálója. Tehát a legtöbb gyerekünk a szóbeli érettségi tárgyakat tekintve csak két tantárgyból érettségizik, nálunk ez a természeti

tes gyakorlat. Alig van olyan diákunk, aki három esetleg négy tantárgyból szóbelizik. Az írásbeli tantárgyak nagy része közös volt eddig, tehát közös felvételi-érettségi vizsgán vesznek részt diákjaink.

E: Hogyan alakultak az érettségi eredmények a hatosztályos gimnáziumi osztályokban?

L. T.: Mióta hatosztályosunk van, szépen javultak az eredmények 4,4-ről 4,7 fölé. Ez a hatosztályos képzés sikerére utal. A hatosztályosban több idő van a felkészülésre, jobb képességű, tehetségesebb, kreatívabb gyerekekkel tudunk foglalkozni. Mindenképpen fölfelé ívelő szakasza volt ez az elmúlt tizenvalahány éve az iskolának, nagyon szépen emelkedett fölfelé a ranglétrán gimnáziumunk. A 4,7 fölötti érettségi eredmények már szinte hihetetlenek. Tehát én azt mondom, hogy mindenképpen siker volt nekünk ez a tizenhárom év, mióta hatosztályos képzés folyik nálunk. Én azt látom, hogy a kollégák mindig is szent dologként fogták fel az érettségit, míg az országos trend az volt, hogy az érettségi leértékelődött, legalább is nagy átlagban. Azt hiszem, az érettségi becsülete tartotta magát nálunk. Diákjainkkal elfogadtatjuk, hogy az érettségre készülni kell, mert ez megmérettetés, mindenekelőtt saját maguk előtt.

E: Mi a véleménye a követelményekről?

L. T.: Mi általában itt csak mosolygunk a matematika érettségénél. Az utóbbi időben egyre könnyebbek lettek a matematika-feladatok, és mivel nálunk a matematika tantárgy szent és sérthetetlen, ennek nem nehéz megfelelni. A diákjainknak több mint a fele biztos, hogy közös felvételi-érettségi feladatot ír matematikából is, ami mindig is nehezebb volt egy „szimpla” matematika érettségénél. Magyar nyelv és irodalomnál a szóbeli tételeket a kollégák állítják össze, ők elvárják, hogy a gyerek maximálisat nyújtson. Történelemnél, mivel eddig csak szóbeli volt, megint csak azt tudom mondani, hogy az adott szaktanár határozta meg, hogyan változzon a színvonal. Nálunk ez stabilan erős, mert azt valljuk, hogy a diák bármilyen tagozatos lehet, történelemből is hoznia kell a jó, vagy a jeles eredményt. Tehát nálunk az érettségi színvonala nem változott.

E: Mit szolt a tantestület a kétszintű érettségi bevezetéséhez?

L. T.: Azt hiszem, hogy a kétszintű érettségi bevezetése elég váratlanul érte a legtöbb pedagógus kollégát. Még az utolsó pillanatban is sokan azt hitték, hogy ez nem kerül bevezetésre. Volt egy passzív rezisztencia, ellenállás a kétszintű érettségivel szemben, hogy tényleg szükség van-e erre, szükség van-e egy ilyen típusú változásra. Különösen, amikor kiderült, hogy az egyetemek és a főiskolák nem kérik az emelt szintű érettségit. A másik probléma az volt, hogy, hónapokon keresztül nem kaptunk kellő tájékoztatást az OM-tól és még ma is számos olyan kérdőjel van a kétszintű érettségi kapcsán, amivel nincsenek tisztában a kollégák. Az egyes munkaközösség-vezetők feladatául tűztük ki szeptember hó folyamán, hogy gyűjtsön össze minél több információt ebben a témában. Majd a beszerzett tapasztalatok munkaközösségi megbeszélések tárgyát képezték. Nagyon sok kolléga jár továbbképzésre a kétszintű érettségivel kapcsolatban. Tehát mi elfogadtuk ezt a változást, megpróbálunk tájékozódni, megpróbálunk fölkészülni, aztán majd meglátjuk.

E: Milyen előnyt, és hátrányát látja a kétszintű érettséginek?

L. T.: A gyerek szemszögéből nézve előnyösnek tartom. Végül is érettségi vizsga után nem kell felvételiznie. Nálunk valószínűleg minden diák emelt szintű vizsgát is fog tenni, vállalni fogja azt a megmérettetést, s azt is, hogy nem a saját tanárai körében, hanem független bizottság előtt ad számot a tudásáról. Azt hiszem, hogy a gyerekek azzal tisztában vannak, erről folyamatosan beszélünk diákjainkkal, hogy az emeltszintű vizsgának értéke van. Lehet, hogy az a plusz 7, vagy 14 pont, óriási előny lesz. A legnagyobb, leghíresebb egyetemeken, ahol nagyobb a versenyhelyzet, valószínűleg értéke lesz ennek. Tehát nálunk a gyerekek

most, hogy beindult az emelt szintű képzésre való felkészítés 11.-ben, szinte kivétel nélkül járnak arra a plusz két órára tantárgyanként, és készülnek. Azt látom, hogy a gyerekek egy része már eddig is ráállt a közös felvételi-érettségi kapcsán erre a rendszerre. A mi iskolánkban szerintem ez nem jelent túl nagy változást.

E: Mit tudnak erről a gyerekek és a szülők?

L. T.: Megbízható információ tudatában azonnal tájékoztattuk a tanulókat. A 11.-es osztályfőnököket, a 11.-ben emeltszintű képzésbe kezdő kollégákat fölkészítettük mindarra, amit már tudtunk. És azért lassan bár, de jönnek az adatok, meg az információk az emeltszintű képzésről. A gyerekek ezt még úgy választották, mint fakultációt. Tehát az emeltszintű képzés valahogy úgy van bennük, hogy az ugyanolyan fakultáció, mint a korábbiak. Tehát sikerült a gyerekekkel meg a szülőkkel is elfogadtatni, hogy érdemes plusz órákra, emeltszintű képzésre járni, mert csak ott lehet felkészíteni a diákot az emeltszintű vizsgára, és az emeltszintű vizsgának értéke van.

E: Milyen tárgyakból biztosítják jelenleg az emeltszintű képzést?

L. T.: Matematikából, fizikából, magyar irodalomból és nyelvtanból, történelemből, biológiából, kémiából valamint jelenlegi jelentkezők alapján, angolból is biztosítjuk az emelt szintű képzést.

E: Nem okoz nehézséget, hogy a gyerekeknek korábban kell döntést hozniuk a pályaválasztásról?

L. T.: Biztos, hogy nehezebb, de azért annyira ez még nem kötelez. Olyan értelemben nehéz, hogy 16 évesen már el kell döntenie a tanulónak, hogy melyik az a két tárgy, ami fontos lesz a felvételijé szempontjából. Tehát már olyan irányba befolyásoljuk a gondolkodásukat, hogy korábban foglalkozzanak a témával. Később ezt még természetesen megváltoztathatja. Ami biztos, hogy ez a kérdés a gyerekeknek 16 évesen elég nehéz. Ugyanakkor végül is jó a gyerekeknek, hiszen fölkészítjük a felvételire. Két éven keresztül szinte az összes tantárgyból biztosítjuk azt, hogy olyan képzést kapjon, ami garancia az emeltszintű érettségire, a felsőfokra való bejutásra. Vagyis nem kell fizetniük azért, hogy külön tanfolyamra járjanak, és ott készítsék fel őket a felvételire matematikából vagy fizikából. Ha szülői fejfel gondolkodom, akkor bizonyos pluszpénzeket lehet ebből fölszabadítani. Van olyan szülő, aki képes nagy összegeket kiadni azért, hogy bejusson a gyerek a felsőoktatásba. Nagyon sok diákunk jár különórákra, és nagyon sok kollégánk ad órákat magántanárként külsős, más iskolába járó diákoknak. Lehet, hogy ezt az időt és pénzt a kétszintű érettségivel meg lehet spórolni. Tehát ilyen értelemben ez előny lehet. Csak én azt hiszem, hogy nagyon sok olyan iskola lesz, amelyik nem tudja majd biztosítani az emeltszintű képzést annyi tantárgyból, amennyi szükséges lenne. Azt hiszem, hogy nagyon jó tanárookra van szükség ahhoz, hogy emeltszintű képzést tudjanak biztosítani. Másrészt ugye ez óraszám kérdése is. Nálunk a fakultáció kapcsán a fenntartó mindig biztosította a többlet órákat, és remélem, hogy a jövőben is biztosítani fogja. Természetesen nem biztos, hogy ezt minden fenntartó megteszi.

E: Mi lesz ennek a következménye?

L. T.: Azt hiszem, hogy még jobban polarizálódni fognak az iskolák, bár már most is óriási szakadék van közöttük. Nagy valószínűséggel sok iskola csak egy vagy két tantárgyból fog tudni emeltszintű képzést nyújtani. Egyrészt, mert a gyerekek nem is akarják, mert nagyon sok gyerek rájön, hogy nincs valóságos tétje. Egy kényelmesebb, vagy kevésbé tehetséges gyerek azt fogja mondani, hogy ő nem jár emeltszintű képzésre, hiszen ha az egyetem-főiskola elfogadja a középszintű érettségit is, akkor minek vegye ő még igénybe azt a két vagy négy órát? De nagyon sok középiskola nem fog tudni biztosítani emeltszintű képzést pénzügyi okok miatt sem. Ez azt jelenti, hogy ha nem jelentkezik annyi diák, hogy egy csoportot el

tudjanak indítani, és nincs is rá pénze az intézménynek, akkor majd integráltan oktatunk, vagyis két intézmény összefog, és együtt megoldja. De ez gyakorlatilag lehetetlen.

E: Vagyis a középiskolák együttműködését nem látja megvalósíthatónak?

L. T.: Ez pénzügyi szempontból is, meg kivitelezés szempontjából is szinte megvalósíthatatlan. Nem örülnek az iskolák a vendéghallgatói státusnak, hiszen az nem jelent újabb normatív támogatást, tehát magyarul, ki fizesse őket? Másrészt meg, hogy lehet órarendileg összeegyeztetni két iskolát? Én tudom, hogy vannak olyan iskolák, akik ezt megpróbálták, és ez azt jelentette, hogy mondjuk fél 3-kor megy a diák, vagy fél 2-kor megy a diák, a relatíve nem túl távoli másik intézménybe. Ezt tömegesen nagyon nehéz megvalósítani, amikor nálunk a gyerekeknek napi 6–7 órájuk van. Hogy lehet akkor még máshol egy délutáni órát beiktatni nekik? Lehet, hogy rugalmatlan vagyok, de ezt nem látom kivitelezhetőnek. Egy idő után pedig azt hiszem, erény lesz, hogy egy ilyen iskola, mint az István Gimnázium, vagy a Fazekas vagy az Apáczai az emeltszintű képzést minden tantárgyból biztosítani fogják. Mert ezeknek létérdekük lesz, hogy biztosítsák minél több tantárgyból, minél magasabb színvonalon az emeltszintű képzést. De ez csak egy pár iskola lesz. Vagyis még jobban különválnak az „elit” meg a „nem-elit” gimnáziumok. Az oktatáspolitikának most az a célja, hogy az amúgy is szétnyíló szakadékot csökkentsük. De szerintem ezzel az intézkedéssel a szakadék inkább csak növekedni fog.

E: Milyen problémákat lát még a kétszintű érettségivel kapcsolatban?

L. T.: Nézzük a történelem tantárgyat. Ezután írásbeli is lesz történelemből, eddig csak szóbeli volt. A gyerekeket még egy középszintű történelem érettségire is nehéz felkészíteni úgy, hogy mellette írásbeli is van. Nem erre állt rá eddig a rendszer. Most föl kell készíteni a gyereket arra, hogy ügyesen töltsse ki az írásbeli feladatsort. El tudom képzelni, hogy sok diák azért fogja választani az emeltszintű képzést, hogy tisztességesen fel tudjon készülni a középszintű érettségire. De ez egy olyan dolog, amire a kollégákat is fel kell készíteni. Nagyon sok kollégának nehéz lesz erre áttérni, főleg azoknak, akik 20–30–40 éve a hagyományos érettségire készítenek fel diákokat.

E: Mennyire készültek fel a pedagógusok a változásokra?

L. T.: Tavaly augusztusban azt tapasztaltam, hogy a kollégák nagy része tudta, hogy lesz kétszintű érettségi, de hogy mire kell a gyerekeket nekik szeptembertől felkészíteni, azzal nem voltak tisztában, és nem volt hozzá semmi segítségük. Szeptember elsejétől el kellett kezdeni az emeltszintű képzést 11. évfolyamon és a kollégák nem voltak tisztában azzal, hogy mit tanítsanak. Mert ugye még akkor folytak a tárgyalások, hogy milyen tananyag-csökkentés legyen, nem voltak olyan mintafeladatok, amiből kiindulhatna a tanár.

E: Vajon miért nem örült a kétszintű érettséginek a felsőoktatás?

L. T.: Kicsit megértem az egyetemeket és a főiskolákat is, hiszen az OM megpróbálta átgyűrni, hogy az emeltszintű érettségi legyen a felvételi helyettesítője, az egyetemek és a főiskolák pedig látván, hogy milyen gyereklétszám csökkenés volt az elmúlt időszakban, és mi lesz várható, ha ebbe belementek volna, akkor nem lett volna elég diájuk. Ez részben pénzügyi kérdés. Tehát én megértem az egyetemeket és a főiskolákat, de azért meglepődtem azon, hogy gyakorlatilag szinte az összes egyetem visszautasította az emeltszintű érettségit. Ez kicsit elkésérítő, de a realitásokat nagyon szépen megmutatta. Én azt látom, hogy tényleg a legtöbb egyetem és főiskola az elmúlt tizenvalahány-esztendőben jól felduzzasztotta a létszámait. Tehát egy 10 ezres létszámú egyetemből 45–50 ezres létszámú nagy egyetem lett. Közben a gyereklétszám olyan drasztikusan csökken, hogy már most is vannak olyan főiskolák, egyetemek, amelyek két kézzel kapkodják a gyerekeket. Tehát azt hiszem, hogy a tömegoktatás irányába haladunk, vagyis míg korábban az adott korosztály 8–9 százaléká-

nak volt felsőfokú végzettsége, most ez megemelkedik 30–40 százalékra. Ez nagyon gyorsan bekövetkezett. Mivel az elmúlt időszakban két felsőfokú intézménynek is voltam hallgatója, saját tapasztalatból tudom, hogy mit jelent a tömegoktatás. Voltak olyan óráink, ahova be se fért volna az eredeti csoport, de ugye nem járt órára a fele sem, meg az egyharmada sem, így befértünk. Biztos, hogy túlterheltek az intézmények, és biztos, hogy ott is van kontra-selekcio, nemcsak a középiskolai, általános iskolai tanári tantestületekben.

E: Mi a véleménye a jelenlegi kormány oktatáspolitikájáról?

L. T.: Nekem a következő gondom és problémám van: az elmúlt tizenvalahány éve, ha jön egy kormányváltás, az oktatáspolitikai váltást is jelent, és ezzel együtt egy csomó plusz és fölösleges munkát. Vagy visszaállítja az eredeti dolgokat, vagy egészen mással rúkkol elő. Azt hiszem, a pedagógus társadalommal ezt nem lenne szabad megcsinálni, mert ez a gyerekeken csapódik le, meg a szülőkön, akikért az egész működik. Tehát én azt hiszem, hogy sok fát lehet vágni egy pedagógus hátán, de azért ennyit nem. Nem értem, hogy miért nem lehet egy olyan kiegyensúlyozott, stabil, nem négy éves ciklusokban gondolkodó oktatáspolitikát bevezetni, ami az iskoláknak nyugalmat biztosít. Miért nem tudjuk egyszer azt mondani valamire, ami bevált, hogy az jó, és miért akarjuk azt is megváltoztatni. Ha mi mindig naprakészen alkalmazkodtunk volna az oktatáspolitikai elvárásokhoz, már összeomlott volna a közoktatás.

(az interjút Vég Zoltán Ákos készítette)

„A kimenet szabályozása előbb történt meg, mint hogy az odavezető utat kikövezték volna”

Granát Ágnes, a Novus Gimnázium és Művészeti Iskola igazgatóhelyettese

Educatio: Hogy került ebbe az iskolába?

G. Á.: Korábban nem tanárként, hanem könyvtárosként dolgoztam a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában tizenhárom éven keresztül, ahol megismerkedtem Sajgál Judittal, aki ott tanított. Amikor Judit 1991-ben úgy döntött, hogy létrehozza ezt az iskolát, elhívott maga mellé segítőtársnak. Akkor ez nem úgy hangzott, hogy én leszek az igazgatóhelyettes, csak az idők során kiderült, hogy ezeket a feladatokat én tudom leginkább ellátni ebben az iskolában. Ezen kívül magyart is tanítok.

E: Mik ezek a feladatok?

G. Á.: Az a helyzet, hogy az igazgatóhelyettesnek borzalmasan rossz a sorsa meg az élete, mert elég sok adminisztrációval jár a működése. Állandóan felügyelni kell, hogy az iskola adminisztrációja a törvényes előírásoknak megfeleljen. Folyamatosan követni kell a törvényeket, a rendeleteket, tehát a jogszabályi változásokat. Rám hárulnak a különböző adatszolgáltatások, érettségik-felvételik szervezése és lebonyolítása, és hasonlók.

E: Hány órában tanít emellett?

G. Á.: Ez változó. Az alapóraszámom 4–5 óra között mozog, emellé jönnek még a különböző korrepetáló, fakultatív, illetve most az emelt szintű érettségire felkészítő órák.

E: Hosszú távon mik a terveid?

G. Á.: Öszintén szólva nem ez volt életem nagy célja, hogy adminisztrációs feladatokat végezzek, de egyébként ki vagyok békülve a sorsommal, nagyon szeretek ebben az iskolában

tanítani. Azt is el kell mondanom, hogy korábban, amikor a diplomát megszereztem, egyáltalán nem gondoltam, hogy én valaha tanítani fogok. De most a tanításban is elég jól érzem magam.

E: Igazgatóhelyettesként a döntésekbe van beleszólása?

G. Á.: Ez az iskola nem olyan típusú intézmény, ahol különösebb hierarchia lenne. A döntéseket általában a tantestület hozza. Tehát nem egy irányító mondja meg, hogy márpedig ez lesz. Bár időnként nem lenne baj, ha egy kicsit autokratább stílusú lenne az iskola vezetése, de nem az.

E: Nincs is olyan, hogy vezetőség?

G. Á.: De, van olyan, hogy vezetőség, mert vannak olyan dolgok, amikkel kizárólag a vezetőség foglalkozik, tehát a pénzügyi kérdésekkel, vagy azzal, hogy az iskola hogyan fog boldogulni a következő évben, miből fogjuk a villanyszámlát kifizetni. Ez nem feltétlenül tartozik a tanár kollegákra. De ezek sem autokrata döntések, hanem mérlegeljük a különböző szempontokat. Van az iskolának egy vezetője, aki meglehetősen kreatív egyéniség, és mindemellett nagy álmodozó, ő a Sajgál Judit, akiről beszéltem. Aki nem utolsósorban azért vett maga mellé engem 1991-ben, mert úgy érezte, hogy az ő csapongó, szárnyaló lelkülete mellett, nem árt, hogyha van valaki, aki inkább két lábbal áll a földön, és néha vissza tudja húzni őt. Neki hihetetlenül jó ötletei vannak, és nekem ilyenkor az a szerepem, hogy megpróbáljam az összes ellenérvet összeszedni, és feltenni azokat a kérdéseket, amelyek elbizonytalaníthatnák őt. Aztán ha nem bizonytalanodik el, akkor megvalósul az elképzelése.

E: Ez a pedagógiai kérdésekre is vonatkozik?

G. Á.: Pedagógiai kérdésekben is elsősorban Judit szava a döntő, de ez inkább azt jelenti, hogy olyan embereket gyűjtött maga mellé ebbe az iskolába, akik egyetértenek az ő pedagógiai elképzeléseivel. Ő alapította az iskolát, és ez egy magán fenntartású iskola volt egészen 2003 nyaráig. Most egy alapítvány vette át a fenntartását. De ez nem jelentett személyi változást, mert az alapítvány kuratóriumának is Sajgál Judit az elnöke. Vagyis ez lényegében csak egy formális változás volt.

E: Bemutatná az iskolát?

G. Á.: 1991-ben alapította Judit az iskolát azzal a céllal, hogy elsősorban azoknak a gyerekeknek biztosítson a megfelelő életkorban, tehát középiskolás életkorban, nem pedig később, oktatási lehetőséget, akik valamilyen okból kiszorulnak a hagyományos közoktatás keretei közül. Amikor az iskolát alapította, még nem kristályosodott ki egészen, hogy tulajdonképpen kik is azok a gyerekek, akik majd ide fognak járni. Ez az elmúlt tíz év során alakult ki. Tehát olyan gyerekekről van szó, akik vagy magatartási vagy beilleszkedési vagy valamilyen tanulási nehézségük folytán, noha egyébként jó képességekkel rendelkeznek, nem tudnak megfelelni egy olyan iskolában, ahol 30–40 gyerek van egy osztályban, és ahol a pedagógusok olyan mértékben vannak leterhelve nemcsak a tanítási órákkal, hanem mindenféle, végtelenül ostoba, adminisztrációs feladattal – amelyek egyébként évről-évre növekszenek, miközben mindenki azt mondja, hogy ezt csökkenteni kellene –, hogy nem igazán tudnak odafigyelni a problematikusabb gyerekekre. Vagy ha odafigyelnek, akkor sem biztos, hogy segíteni tudnak, hanem inkább az egyszerű megoldást választják, az ilyen gyerekek kizárását, vagyis azt, hogy „mi erre nem vagyunk felkészülve, menjen valahova máshova”. Mi az ilyen gyerekek oktatását vállaljuk. Ezért ez az iskola egy kisebb közösség, minden évfolyamon egy osztály van, egy osztálynak 20 fő a maximális létszáma. Így a nappali tagozatos diákok maximális létszáma 80 fő körül van, és erre van 24 főállású pedagógus, ami arányaiiban egészen más, mint egy hagyományos iskolában.

E: Itt nagyobb figyelem jut a gyerekekre?

G. Á.: Mindenképpen. Részint nagyobb odafigyelés, részint megfelelő felkészültség vagy legalább annak belátása, hogy adott esetben nem vagyunk igazán felkészültek egy helyzet megoldására, és akkor eldöntjük, hogy hova forduljunk segítségért. De minden esetben fogjuk a gyerek kezét. Nagyon sokszor olyan gyerekek kerülnek hozzánk, ahol a családi háttér nem tudná biztosítani ezeket a lehetőségeket, vagy a szükséges odafigyelést. Akkor lép be a pszichológus, pszichiáter, nevelési tanácsadó, fejlesztő szakember, vagy adott esetben a gyámhivatal. Most már bőségesen rendelkezünk ilyen kapcsolatokkal.

E: Az odafigyelés a tanításban is érvényesül?

G. Á.: A tanításban ez nem jelenti azt, hogy nálunk kevesebb lenne az elvárás, vagy alacsonyabb lenne a követelményszint. Inkább azt jelenti, hogy más módon próbáljuk a gyerekektől a teljesítményt elérni. Azt szeretnénk, hogy ha nem külső kényszer motiválná őket arra, hogy megtanuljanak bizonyos dolgokat, hanem vagy a tanulás fontosságának a belátása, vagy hogy valamilyen területen találják meg a maguk örömet. Tehát mi nem tekintjük jellemhibának, hogyha valaki nem matematikai zseni, mert elfogadjuk, hogy ettől még ő lehet nagyon tisztességes, rendes ember. Próbáljuk megtalálni azokat a területeket, ahol sikereket érhet el, és ahol a későbbiekben kibontakozhat, és az életben megtalálhatja a helyét.

E: Ez azt jelenti, hogy itt vannak olyan tárgyak, amelyek egy hagyományos iskolában nincsenek?

G. Á.: Részint vannak ilyen tárgyak, részint a hagyományos iskolai tárgyakat egy kicsit más képp tanítjuk. Emelt óraszámban tanítjuk a vizuális kultúrát, illetve a mozgókép-kultúrát és a médiaismeretet. Ez azt jelenti, hogy próbálunk olyan területeket találni, ahol ezek a gyerekek kibontakozhatnak, megtalálhatják a maguk kifejezőeszközeit. Vagy nálunk a zene is heti két órás tantárgy, ami elsősorban arra való, hogy a művészetek felé mozdítsuk el a gyerekeket. Nem azért, hogy művészek legyenek, hanem azért, hogy a világhoz való hozzáállásuk megváltozzon, vagyis valamilyen módon rácsodálkozzanak a világra. Mert nagyon sokszor azt tapasztaljuk, hogy már a kilencedik osztályba idekerülő gyerekeknél is bezárkózás tapasztalható mindennel szemben, „engem nem érdekel semmi, hagyjanak békén” állapot, és teljes motiválatlanság. Ez nagyon szomorú, és valószínűleg az általános iskola felső tagozatában kezdődik el, mert az alsó tagozatban még minden jól megy. Aztán felső tagozaton, miközben az oktatási törvénytől kezdve minden oktatással és pedagógiával foglalkozó nyilatkozat azt húzza alá, hogy nem lexikális ismeretekre van szükség, hanem az érdeklődés felkeltésére, mégis egyre értelmetlenebb lexikális tudáshalmazt kell a gyerekeknek elsajátítani. Ebből aztán egyenesen következik, hogy elveszítik az egyébként meglévő, egészséges gyermeki érdeklődésüket.

E: Hogyan oktatják a hagyományos tantárgyakat?

G. Á.: A hagyományos érettségi tárgyaknál egy kicsit csapdahelyzetben vagyunk, mert meg kell felelnünk a hagyományos érettségi követelményeknek. És ez azért csapda, mert ellent mond az elveinknek. Tehát ha én megvárom, hogy valóban mindenki elolvassa a Rómeó és Júliát, akkor lehet, hogy ez három hétig is el fog tartani, a tantervben előírt másfél óra helyett. De akkor lesz neki egy személyes élménye ezzel kapcsolatban, és akkor ő a saját életére tudja lefordítani mindazt, amit ebből tudnia kell. Mert azt gondolom, hogy a Rómeó és Júliából nem azt kell tudnia, hogy Shakespeare 1564-ben született, hanem ott az emberi kapcsolatokról, érzelemlről, szerelemlről van szó. Azt gondolom, hogy az összes közismereti tantárgy alapvetően ürrögi arra, hogy beszélgessünk valami egész másról. Na most vagy az történik, hogy az ember rettenetesen elcsúszik az idővel, tehát nem tudja követni a tantervet, vagy az van, hogy végigrohanunk rajta, de pontosan tudjuk, hogy semmi nem fog megmaradni a gyerekekben, de mindegy, mert negyedikben úgyis újra kell tanítani az egészet.

Ez az iskola az első metódust követi. Legalábbis az első két évben ilyen módon oktatunk, az utolsó két év pedig az érettségire való felkészítés. Az angol nyelvtanárainknak is van egy, most már évek óta folyó kísérlete, amely szerint az első két évben egyáltalán nem tanítanak nyelvtant, nem használnak tankönyvet, nem írnak tesztek, nem töltenek ki munkafüzetet. Tehát csak beszélgetnek vagy történeteket olvasnak vagy slágerszöveget fordítanak. Szavakat természetesen kell tanulni, és az élőbeszédet kell követni, amelyben benne van egy csomó nyelvtani fordulat is, de nem tanulják meg róla, hogy ez itt a „present perfect”, csak használják. Aztán, amikor már van egy olyan fajta biztonságuk a gyerekeknek, hogy hazajönnek a nyár végén azzal az élménnyel, hogy Görögországban folyamatosan tudtak angolul beszélni, akkor kerül elő a nyelvtan. Úgy tűnik, hogy ez működik és beválik.

E: Ezt az iskola alapításától így csinálják?

G. Á.: Nem, ez folyamatosan alakult ki. Ráadásul ennek az iskolának az a tulajdonsága is megvan, hogy mi nem nagyon szeretünk bármit is leírni, noha rá vagyunk kényszerítve, mert előírás, hogy minden le legyen írva. Mert ha már le van írva, akkor ugye annak meg kell felelni. Ha valamit leírunk, akkor az már korlátja a rugalmasabb törekvéseknek, a változtatásoknak, amit mi fontosnak tartunk. Mert az egyik gyerek sose olyan, mint a másik, és lehet, hogy az egyik évfolyamnak jó volt ez a módszer, a másiknak meg nem jó. Mivel nem írhatunk minden évben új pedagógiai programot nyilvánvalóan, a tanár szabadságának a része, hogy ő, az adott pillanatban, az adott csoportra nézve mit tart jónak, és mit csinál. Az is lehet, hogy a tanterv szerint ugyan Petőfi következne, de a tizenhét évesekkel nem lehet Petőfit tanulni, és akkor inkább tanulunk valami kis huszadik századi irodalmat, mert lehet, hogy arra fogékonyabbak. Tehát mi elég rugalmasak vagyunk, amit lehet egy kicsit ad hoc jellegűnek is tekinteni. De azt gondolom, hogy ez inkább célravezető, mint hogyha nagyon szigorúan és mereven ragaszkodnánk a papíron leírt dolgokhoz.

E: Ez a tanárok részéről elég nagy kreativitást igényel.

G. Á.: Ez így van. Olyan tantestületünk van, amely 1991 óta létezik, és a többség több, mint tíz éve tagja a tantestületnek. A 24 főből talán az egynegyede cserélődött ki. Az az igazság, hogy aki ezt nem tudja csinálni, az elmegy. Ezzel a 24 emberrel, aki ebben a pillanatban itt van, nagyon jól tudunk együtt dolgozni, azért vannak itt. Nem azért, mintha itt halálra keresnénk magunkat, vagy mert ez annyira kényelmes munka lenne.

E: A gyerekek kilencedikben kerülnek ide?

G. Á.: A többségük kilencedikben. Nálunk van egy felvételi, ami elég különös, hogyha azt mondjuk, hogy problémás gyerekeket fogadunk. Mert akkor minek tartunk felvételt? Azért, mert probléma és probléma között is van különbség. Nekünk a felvételin elsősorban azt kell megvizsgálni, hogy milyen jellegű a probléma, ill. hogy a probléma mellett alkalmas-e a gyerekek a gimnáziumi tanulmányok elsajátítására. Az, hogy valaki diszkalkuliás, még nem feltétlenül jelenti azt, hogy alkalmatlan a gimnáziumi tanulmányok elsajátítására, még az sem biztos, hogy matematikát nem kell tanulnia, de ezt mindenképpen figyelembe kell venni.

E: Mi az a probléma, amivel nem lehet bekerülni?

G. Á.: Jelentkeztek már ide olyan gyerekek is, akiknél úgy láttuk, hogy enyhe értelmi fogyatékosok. Ők végtelenül boldog emberek tudnának lenni egy olyan szakmában, amit szeretettel és odaadással végeznek, de egyáltalán nem kell érettségi követelményt rájuk erőltetni, mert biztos, hogy ennek nem tudnak megfelelni. Ez egy olyan kudarc-halmaz lenne számukra, aminek kár kitenni őket.

E: Tehát akkor a felvételi vizsga esősorban az értelmi képességekről szól?

G. Á.: Igen. A másik a magatartás kérdése. Mi magatartászavarokkal is csak olyan mértékben tudunk foglalkozni, amilyen mértékben ez osztálykeretek között kezelhető. Ha vala-

kit nem lehet osztálykeretek között tanítani, akkor nem tudjuk felvenni. Ez a felvételi pont azért egy napos, hogy ezek kiderüljenek. Mert másfél óráig mindenki tud összeszedetten viselkedni, ha tudja, hogy mi az, amit neki mutatnia vagy mondania kell. De hogyha ez időben hosszabb, akkor kiderülnek a problémák. Most egész napos felvételit tartunk, reggel kilencről délután ötig itt vannak a gyerekek, mintha iskolában lennének. Tehát 45 perces foglalkozások vannak, 10 perces szünettel. Az órák között vannak tantárgyi jellegűek, van írásbeli matekból, meg szövegértés, amik azt vizsgálják, hogy milyen tantárgyi ismereteik vannak. Ezenkívül vannak olyan foglalkozások is, amelyek oldottabbak, tehát szituációs játékok, beszélgetések. Ilyenkor sokkal inkább kiderülnek azok, amik számunkra fontosak ahhoz, hogy eldöntsük, tudunk-e valakivel együttműködni.

E: Túljelentkezés van?

G. Á.: Egész nagy mértékű a túljelentkezés, mert kicsi az iskola. Mi egy évfolyamon húsz főt tudunk indítani, ami azt jelenti, hogy a felvételin legfeljebb tizenötöt veszünk fel. Mert ugye elképzelhető, hogy a felsőbb osztályból visszakerül valaki, vagy mindig lehet olyan, aki a nyár folyamán még beesik. Tehát öt helyet mindig fenntartunk. Ehhez képest tavaly olyan 130 körül volt a jelentkező létszám.

E: Milyen a gyerekek családi háttere?

G. Á.: Ez is nagyon különböző. Nagyon sokszor a szülő az, aki úgy gondolja, hogy az ő gyereke számára speciális programra lenne szükség. Vagy az iskola tanácsolja ezt a szülőnek, tehát az iskolával közösen keresnek minket. Vagy a nevelési tanácsadó hívja fel erre a szülő figyelmét. Hogy a szülői odafigyelés mennyire intenzív, ez is nagyon változó. Tehát vannak olyan gyerekek, ahol a szülő abszolút partner, és van olyan, ahol nem, és a gyerek nagyon nehéz helyzetben van. Ilyenkor inkább a gyámhatóság az, akivel kapcsolatban kell állnunk. Vannak nagyon rossz szociális háttérrel rendelkező gyerekek, akik ugyanakkor meleg szeretet és odafigyelést kapnak, de ugyanez lehet úgyis, hogy ez utóbbi sincsen. Vagy lehetnek viszonylag jobb anyagi körülmények, nagyobb odafigyelés, illetve jobb anyagi körülmények és semmi odafigyelés is előfordul. Tehát ez nagyon változó.

E: A kilencedikbe felvettek közül körülbelül hányan szoktak leérettségizni?

G. Á.: Ez is nagyon változó. Volt olyan osztályunk, ahol a végzős osztály majdnem ugyanazokból állt, akik elindultak, és van olyan osztályunk, ahol úgy kell keresni, hogy ki az, aki még az eredeti osztályból való. Persze az semmiképpen nem jó, ha ilyen nagy a változás.

E: Hogyan zajlik le az érettségi?

G. Á.: Miután a központi érettségi elvárásoknak meg kell felelnünk, az érettségi szabályzatnak megfelelő érettségit tesz le a gyerekek. Ez azt jelenti, hogy megkérjük a megfelelő hatóságoktól az írásbeli tételsorokat, azokat itt a megfelelő törvényességi feltételek mellett a gyerekek megoldják, ezeket a kollegák kijavítják, ezeket aztán megkapja az érettségi elnök, aki központilag van kijelölve, és a szóbeli tételsorokat is megkapja, amelyeket átnéz. Ha úgy ítéli meg, hogy ez módosításra szorul, akkor a kollega módosítja, de általában elégedettek szoktak lenni az elnökeink a tételsorokkal. Utána itt a helyszínen sor kerül a szóbeli érettségire, ami általában sikeres, mert mi egészen komolyan azt gondoljuk, hogy nem az érettségire kell megbukni. Tehát ha valakit mi érettségire engedünk, akkor az annak a vállalása, hogy úgy gondoljuk, hogy ő felkészült erre. Ennek érdekében mi mindent megteszünk, igyekszünk a korábbi években jelezni a problémákat, vagy akár még egy évet biztosítani a diák számára, hogy elmélyíthesse az ismereteit.

E: Sok bukás van?

G. Á.: Hogy miért buknak a gyerekek, annak sokféle oka tud lenni. Általában nem attól buknak, hogy hiányoznak a tanuláshoz a képességeik vagy adottságaik. Ez inkább olyan

élethelyzetekből fakad, amikor a gyerek nem képes a tanulásra koncentrálni. Tehát pl. amikor a gyerek elköltözik otthonról, nem tudja az albérletet fizetni, ezért dolgozik, és amikor este 11-kor hazamegy a munkából már nem biztos, hogy nekiáll tanulni. Persze az ilyen gyerekeknek nem kéne nappali tagozatosnak lenni. Ugyanakkor látjuk, hogy semmilyen más támasz nincs mögötte, tehát amíg lehet, mégis itt tartjuk őt, mert attól félünk, hogy ha ez a kapocs is megszűnik, akkor a devianciák irányába fog elindulni, amit nem szeretnénk. Ezért előfordul, hogy nem egy, nem kettő, hanem több tárgyból sem sikerül neki az adott tanév alatt a követelményeket teljesíteni. De miután arra most már lehetőséget ad az oktatási törvény is, és az iskolák működéséről szóló rendelet is, hogy az iskola saját hatáskörben eldönthesse, hogy ki az, akinek pótvizsga lehetőséget vagy beszámolási lehetőséget biztosít, ezért ezzel indokolt esetben élni szoktunk. Van olyan gyerek, akiről úgy gondoljuk, hogy jó lenne, hogyha még egyszer járná azt az évet azért, hogy mire érettségiznie kell, addigra meglegyenek azok az ismeretei is, amelyek inkább az „érettséghez”, mint az érettségi vizsgához kellene. Mert én azt gondolom, hogy amellet, hogy az érettségén valamilyen tantárgyi tudásról kell számot adni, azt is bizonyítani kell, hogy a gyerek egy speciális helyzetben, pl. stressz-helyzetben hogyan tud viselkedni. Elég érett-e ahhoz, hogy az élet nehéz helyzeteiben meg tudjon felelni. Mióta a kétszintű érettségi szóba került, ez már írásban is megfogalmazódott. Tehát az, hogy kevésbé a lexikális ismeretekkel kell a gyerekeket felkészíteni az érettségire, inkább a képességeik fejlődését kellene elérni. Persze az elgondolás mindig nagyon jó, de én attól tartok, hogy a megvalósulás ennek a nyomába se fog érni.

E: Mi lesz a baj vele?

G. Á.: Az alapvető baj az, hogy a kimenet szabályozása előbb történt meg, mint hogy az odavezető utat kikövezték volna, vagyis előbb szabályozzák a folyamat végét, mint magát a folyamatot. Magyarból például beemelték az írásbeli követelmények közé a szövegértést. Ez nagyon szép dolog, mert tényleg a képességekről kell számot adni. Csakhogy ezeknek a gyerekeknek nagyon-nagyon gyenge a szövegértésük, hiszen nagy számban vannak közöttük diszlexiások. Ők mit fognak csinálni? Nekik ez nem fog sikerülni. Sőt, miután bejelentették, hogy 2005-től változik az érettségi tartalma, megkezdődtek az országos mérések, amelyek bizonyították, hogy a gyerekeknek országosan elég gyenge a szövegértése. Ráadásul nemcsak magyarból, hanem történelemből is behozták az írásbeli vizsgát. Holott a gyerekek nem nagyon értik az írásbeli szövegeket. Tehát hiába van meg a történelmi ismerete, nem fog tudni válaszolni, ha a kérdést nem érti. A mai gyerekek nem biztos, hogy mesét hallgatnak otthon, nem biztos, hogy sokat beszélgettek a szüleikkel, lehet, hogy leültették őket a videó elé, és így telt a gyermekkoruk. Az iskolában pedig az volt a lényeg, hogy karácsonyra írni tudjanak. Felső tagozaton pedig ahelyett, hogy az irodalom szeretetére vagy az olvasott szöveg értésére tanították volna őket, irodalomelméletet és irodalomtörténetet tanultak. Tehát a szövegértés fejlesztése elmaradt abban az időszakban, amikor még valóban fejleszthető lett volna. Amikor idekerülnek a gyerekek, olyan nagyon sok mindent már nem lehet kezdeni velük. Nyilván próbálkozunk vele, de mivel ez a megfelelő életkorban kimaradt, a későbbiekben nagyon nehéz pótolni. Ráadásul a tanárok nem nagyon vannak felkészülve az ilyen fajta készségfejlesztésre, aztán ott van egy nagyon jelentős mennyiségű ismeretanyag is, amit a középiskolában meg kellene tanítani. Vagyis szerintem nem az érettségit, tehát a kimenetet kellene szabályozni, hanem az általános iskolai tantervekben és a tanárképzésben kellene a változtatásokat elkezdeni.

E: Az érettségizettek közül hányan tanulnak tovább?

G. Á.: Elég sokan tanulnak tovább, de az iskola jellegéből következően itt azért elsősorban nem ez a cél. Vannak olyan gyerekek, akiknél ez lehet a cél, és akkor mi minden erőnkel

azon dolgozunk, hogy ez meg is valósuljon. De nagyon sok esetben nem erről van szó, sőt, még csak nem is az érettségi megszerzéséről, hanem egyszerűen arról, hogy stabil személyiséggé váljon a gyerek az évek során, el tudja fogadni önmagát, a környezetét, a problémáit, és meg tudja találni, hogy ezekkel hogyan lehet megküzdeni. Tehát nálunk inkább az „érettség” az elérendő cél, és nem a továbbtanulás. A mi iskoláknak nyilvánvalóan nem olyan a felvételi aránya, mint azoknak az iskoláknak, ahova csak 4,8 felett veszik fel a gyerekeket. Nem tudnék százalékot mondani a továbbtanulókról, mert ez minden évben más. Volt olyan évfolyam, ahonnan 60–70 százalék is továbbtanult, ha nem is az első évben, de a következő három éven belül biztos, hogy bekerült valamilyen felsőoktatási intézménybe. De volt olyan évfolyam is, ahonnan csak egy-kettő tanult tovább. Az is lehet, hogy nem a felsőoktatásban fog továbbtanulni, hanem szakmát fog tanulni. És az is nagyon jó lehet neki. Vagy az is lehet, hogy dolgozni fog, vagy belép a papa vállalkozásába, vagy kutyakozmetikus lesz, és boldog ember. Nem biztos, hogy mindenkinek tovább kell tanulni. Akiben megvan a lehetősége a továbbtanulásnak, a képességei is adottak hozzá, a feltételei is adottak hozzá, az tovább fog tanulni. Ő továbbtanult volna akkor is, ha a Radnótiba jár, és akkor is, ha ide járt hozzánk. Aki meg nem ilyen, az nem biztos, hogy tovább fog tanulni, de attól még boldog lehet. Az ide járó gyerekeknek ugyanúgy megvan a lehetőségük arra, hogy továbbtanuljanak, mint annak, aki máshová jár. Itt egy jól felkészült tanári gárda van, tehát fel tudjuk készíteni a továbbtanulásra. De nem biztos, hogy mindenkinek tovább kell tanulnia, és mi szeretnénk elfogadtatni azt a szülővel, és a gyerekkel is, hogy nem biztos, hogy az a jó, ha egy életre megnyomorodik akár a kudarcos felvételik miatt, akár egy bukdácsolva elvégzett egyetem miatt. Mi nem nagyon szeretjük, ha azon múlik az iskola minősítése, hogy hány embert vettek fel és hova, mert ez önmagában nem sokat ér.

E: Mennyi energiát fektetnek abba, hogy megbeszéljék a gyerekekkel, hogy mi lesz velük?

G. Á.: Nagyon sokat. Azt lehet mondani, hogy majdnem ugyanannyit, mint a tanítási órákba. Tehát a gyerekekkel való folyamatos beszélgetés, az legalább annyira fontos, mint hogy mikor írták a „Himnusz”-t. A beszélgetés alapvetően a jelenről szokott szólni, de mindenképpen úgy, hogy „nézd meg, hogy most mi a helyzet, és nézd meg, hogy mit szeretnél, és nézd meg, hogy a mostani állapotod mennyire felel meg ezeknek a céloknak”. Tehát a jövő mindig előttünk van, de nagyon sok olyan problémánk van, amivel a jelenben kell megküzdeni.

(az interjút Havas Eszter készítette)

„Nem bolydult föl az iskola a kétszintű érettségi hallatán”

Salamon Péter, a budapesti Bánki Donát Közlekedésgépészeti Szakközépiskola és Szakiskola igazgatója

Educatio: Kérem, mutatkozzon be.

Salamon Péter: Igazgatóként ez a harmincharmadik tanévem. Magát a szakképzést szakmunkás tanulóként, vagy ahogy régebben hívták, ipari tanulóként kezdtem el megismerni 1950-ben, amikor esztergályos szakmát tanultam. A szakmunkás bizonyítvány megszerzése után évekig szakmunkásként dolgoztam. Később, némi affinitást érezve a pedagógusi pálya iránt, esztergályos szakoktatóként kezdtem el dolgozni a jelenleg Csepeli Műszaki Szakközépiskola néven működő iskolában. Ott lettem tanár, később igazgatóhelyettes. 1968-tól dolgozom szakközépiskola igazgatóként. Korábban a jelenlegi Csonka János nevét viselő, szintén autós

szakmunkásképző intézmény igazgatójaként, és huszonegynéhány éve itt a Bánki Donátban igazgatóként. Tehát úgy foglalhatnám össze, hogy lényegében az egész aktív életpályámat, amely most már 53 év munkaviszonyt jelent, a szakképzésben töltöttem el. Nevezhetném öskövületnek is magam, hisz 70 éves vagyok; nem szokás ilyenkor már iskolaigazgatónak lenni. 2005-ben fogok nyugdíjba menni. Azért nem korábban, mert az önkormányzat döntése alapján megszűnt egy másik, hasonló profilú szakközépiskola, illetve összevonták velünk, és megkértek arra, hogy az ezzel járó feladatokat én bonyolítsam le. Munka mellett végeztem főiskolát, egyetemet, szereztem doktorátust nevelésszociológiából.

E: Kérem, mutassa be az iskolát, amelynek az igazgatója.

S. P.: Iskolánk közeledik működésének ötvenedik évéhez. Most már több mint negyven éve ezen a helyen, vagyis a Váci úton vagyunk. Nagyon fontos, hogy az iskola az elmúlt évtizedekben nem változtatott képzési profilján. Úgynevezett autós iskola a miénk. Ez azt jelenti, hogy négy szakmát képezünk. Ezek az autószerelő, a karosszérialakatos, a gépjármű-elektromikai műszerész és a fényező-mázoló. A jelenlegi struktúrában szakiskolaként és szakképző iskolaként is működünk. Az előbb említett két szakma közül kettő érettségihez kötött. Ezek az autószerelő és az autóelektronikai műszerész szakmák, a másik kettőt pedig a tizedik osztály elvégzését követően tanulhatják nálunk a diákok. Az iskolának közel ezer tanulója van, és nagyjából száz a felnőtt dolgozók létszáma. Ezek nagy része pedagógus, elméleti tanár és gyakorlati oktató. Rendelkezünk egy nagyon korszerűen felszerelt tanműhellyel. Általában a diákok a kétéves szakmai képzés első évét a tanműhelyben, a másodikat az őket majd alkalmazó gazdasági szférában töltik el.

E: A diákok honnan érkeznek?

S. P.: Főleg Budapestről és az agglomerációból érkeznek a diákok az általános iskola nyolcadik osztályának befejezése után. Természetesen az általános iskolát gyengébben végzetek jelentkeznek hozzánk. Ahogy ez általában a szakképzésben lenni szokott. Én ezt önmagában nem tekintem túl nagy tragédiának. Semmiképpen nem tekintem olyan tényezőnek, amelynek alapján az iskola felmenthetné magát az eredményes pedagógiai munka kötelessége alól. Tehát nem mutogathatunk ujjal az általános iskolákra, amiért ide a közepes, vagy annál gyengébb gyerekek jönnek. Nem várhatjuk el, hogy a szakképzésbe azok a diákok jöjjenek, akik mondjuk, a Harvard Egyetemre vagy a Sorbonne-ra készülnek. Nyilvánvaló, hogy akik az általános iskolát négyes-ötös eredménnyel végzik, azok jobb nevű gimnáziumok felé orientálódnak. De így, vagy úgy azért ennek érezzük a negatívumait. Hogy a kérdésére válaszoljak, ebben a tanulói közegben természetesen nehéz látványos eredményeket elérni. Én azonban nem ezt tartom a munkánk leggyengébb pontjának. Azt gondolom, hogy talán a klasszikus értelemben vett nevelőmunka az a terület, amiben nem nagyon tudunk eredményeket produkálni. A 14–18 éves korosztálynak ez a rétege, aki hozzánk jön, általában rendkívül problematikus családi háttérrel rendelkezik. Intellektuálisan is és szociálisan is nagyon nehéz közegből érkeznek a diákok. Túl azon, hogy a viszonylag magas elméleti követelményeket is nehezen teljesítik, ez a magatartásukban, az egymáshoz való, vagy a közvagyonhoz való viszonyukban is negatívan jelentkeznek.

E: Tapasztalt változást az utóbbi években ezen a téren?

S. P.: Igen, negatív változást. Rosszabb a helyzet, mint néhány évvel ezelőtt. Nem nagyon tudnám megfajteni, miért. Nagyon divatos, hogy ilyenkor a társadalmi hatásokra és egyéb okokra hivatkozunk. Én azért nem szeretem az ilyen hivatkozásokat, mert – mint előbb is említettem – innen egyenes út vezet oda, hogy amikor lemorzsolódásról, bukásról, nevelési problémákról beszélünk, akkor a tanárok széttárlják a karjukat, és azt mondják, hogy hát ilyen ez a társadalom, és ilyen ez a szülői ház...

E: Mekkora a lemorzsolódás az iskolában?

S. P.: A mi iskolánk eredménye a fővárosi átlag körül van, mind a szakközép-, mind a szakiskolai tagozaton. Mi nagyon konzekvensen és nagyon kitartóan megyünk a problémák elé. Azért az arány ezzel együtt is elég magas, nyolc-kilenc százalék körüli.

E: Említette, hogy a diákok egy része érettségizik két szakon is, hogyan készítették fel őket eddig az érettségire?

S. P.: Ahogy a nevéből is következik, ez az iskola részben szakiskola, részben szakközépiskola, tehát a diákok egy részét a 12. évfolyam elvégzése után érettségire bocsátjuk. Nagyon jók az érettségi eredmények. Általában négy érettségiző osztályunk van, és évente mindössze 3–4 gyerek bukik el az érettségén. A többiek sikerrel veszik az akadályt. Hozzá kell tennem, hogy az érettségi elnökök jegyzőkönyveiből is nagyon pozitív vélemény olvasható ki. Az igazsághoz hozzátartozik persze, hogy amikor azt mondom, hogy két-három gyerek bukik meg az érettségén, akkor nem beszélek azokról, akik a 12. évfolyam végén buknak meg, és már el sem kerülnek az érettségiig, de ez sem túl magas szám. Tehát azt tudom mondani, hogy maga az érettségi általában sikereses. Azok a gyerekek, akik a szakközépiskolai tagozatot választják, eredményesen végeznek. Túlnyomó többségük itt marad, és az említett szakmákat tanulja. Viszonylag alacsony a felsőoktatásba jelentkezők száma. Hangsúlyozom még egyszer, hogy én ezt természetesnek tartom. Ebbe az iskolatípusba az általános iskolát végzettek közül azok jönnek, akik az életpályát, legalábbis a kezdetén, a szakma és a fizikai munka vagy annak közelében képzelik el. Tehát ebben a konstellációban azt mondhatnám, hogy ez természetes. Nagyon sok olyan diákunk van egyébként, aki szakmunkás bizonyítvánnyal a zsebében, munka mellett orientálódik a felsőoktatás felé, de általában a szakmai életben keresik az elhelyezkedést.

E: A jó érettségi eredmények nem serkentik a továbbtanulást?

S. P.: Általában nem. Ez az érettségi bizonyítvány pro forma ugyanarra jogosít, mint, mondjuk, a Fazekasban szerzett érettségi. Tehát ezzel az érettségivel ugyanúgy felvételizhetne a tanuló az orvosi egyetemre vagy a jogi egyetemre, mint ahogy beléphet a szakképzésbe, és, mondjuk, autóelektronikai műszerész vagy autószerelő szakmát tanulhat. De az egész szituáció, tehát a családi környezet, az érdeklődés, az intellektuális környezet, amely már az általános iskolában is körül vette őket, alapvetően nem a felsőoktatás felé irányít. Azt gondolom, hogy minden iskolatípusnak megvan a maga orientációja. Tehát a szakközépiskola, amely jogosan, vagy talán kevésbé indokoltan, a szakmák egy jelentős részét érettségihez köti, ezzel tulajdonképpen azt mondja, hogy igen, tanulj szakmát, de ennek a szakmának az elméleti része középiskolai végzettséget követel! Tehát én nem tekintem csődnek, ha az itt érettségizett gyerekek nem az ELTE felé orientálódnak, hanem megszerzett szakmájukban kívánnak dolgozni. Ez az iskolatípus erre van kitalálva.

E: Mégis, hány gyerek tanul tovább?

S. P.: Az elmúlt tanévben a 92 érettségit tett diákunk közül 10–12-ről tudjuk konkrétan, hogy eredményesen felvételizett. De később ez már gyakoribb. Most vettem fel például tanárnak az egyik volt autószerelő tanulómat, aki azóta informatika tanári diplomát szerzett, és szeptember óta egyetemi végzettségű informatika tanár. Vannak ilyen példák, de nem ez a jellemző.

E: Ez akkor azt is jelenti, hogy az újfajta, kétszintű érettségi bevezetése nem sok változást hoz az iskolában?

S. P.: Ezzel kapcsolatban azt tudom mondani, hogy természetesen nem bolydult föl az iskola a kétszintű érettségi hallatán. Bár 22 fő jelentkezett ettől a tanévtől az emelt szintű felkészítésre. Gyakorlatilag 2005 februárjában kell véglegesen döntenie a diáknak arról, hogy

valóban emelt szintű vizsgát akar-e tenni. Ez a 22 fő tulajdonképpen megkezdte az emelt szintű érettségire való felkészülést. Nagyon lelkiismeretesen tájékoztattuk a szülőket és a diákokat a lehetőségekről, a követelményekről. Nekem az az érzésem, hogy néhányuk döntése mögött talán nem is annyira a felsőoktatás felé történő orientálódás, mint inkább az a felismerés húzódik meg, hogy a szülő úgy gondolta, ez egy lehetőség arra, hogy a fia kapjon egy értékesebb érettségit, vagyis jobb felkészültséggel tehet érettségit, ami ugye a magasabb óraszámokból következik. Mert ha nem is felvételizik azonnal a felsőoktatásba, akkor is egy használhatóbb bizonyítvány lesz a kezében. Hozzáteszem: ígéret van arra, hogy akik igénylik, a jeles informatika érettségi alapján ECDL tanúsítványt kaphatnak. Az emelt szintű nyelvi érettségin pedig az elért 60 százalék feletti eredmény középfokú, C-típusú nyelvvizsgával egyenértékű, míg 49–60 százalékos teljesítmény alapfokú, C-típusú nyelvvizsgát vált ki. Így, ha nem is orientálódnak a felsőoktatás felé, akkor is nívósabb képzésben vesznek részt. Azt gondolom, hogy a mi iskolatípusunkban ez nem elhanyagolható. Tehát önmagában a 22 fő nem egy túl nagy létszám, bár 2005-ben csak három érettségiző osztályunk lesz, ami azt jelenti, hogy 70–80 főből 22-en jelentkeztek emelt szintű érettségire. Ez az érettségiző létszám egynegyede, tehát nincs tömeges jelentkezés. Mi mégis megszerveztük ezt az iskola falain belül, bár van egy olyan lehetőség is, hogy más iskolákkal közösen lett volna szervezhető. Mi ezt mégis önállóan szerveztük, és nagyon jók a tapasztalatok. Szorgalmasak a gyerekek, és azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogyha mégis meggondolják magukat, és megpróbálják a felvételit, jelentős pontszámelőnyük lesz a felvételinél. Nagyon részletes információt adtunk erről szülői értekezleten, én voltam az előadója. Hangsúlyoztuk, hogy itt mit kell vállalni. Három fő jelentkezett magyarra, tizennégy angolra, egy történelemre, három németre, kettő matekra, kettő fizikára, és egy informatikára, tehát így szóródik a jelentkezés. Majd meglátjuk. Azt feltételezem, hogy a tanulók egy része nem is annyira a biztosabb felvételi reményében, mint inkább egy nívósabb képzés reményében jelentkezett.

E: Az iskolának nem okoz gondot, hogy ilyen alacsony létszámmal készítsék fel a diákokat?

S. P.: Ezt meg tudjuk oldani. Nincsen szervezési problémánk, ezt a néhány plusz órát tudjuk biztosítani. De a gyerekeknek azzal kell szembenézni, hogy aki erre jelentkezett, az tanév közben nem léphet ki a képzésből, tudniillik erre a törvény nem ad lehetőséget. Erre is föl hívtuk a szülők figyelmét. Minden esetre a mi iskolánkban, nem keltett pánikot ennek a rendeletnek a megjelenése.

E: Egyébként mit gondol a kétszintű érettségiről?

S. P.: Tulajdonképpen nem csak az emelt szintű érettségi jelenik meg új elemként a kimenet szabályozásában, hanem a középszintű érettségiben is vannak változások. Maga a vizsgáztatás, a módszer, is változik. Én úgy érzem, hogy nívósabb lesz, mint eddig volt. Azok a hírek, amelyek a felsőoktatás álláspontját tükrözik, azt mutatják, hogy a felsőoktatás ezt nem nagyon igényli. Erről azt gondolom, hogy akár akarja a főiskola vagy az egyetem, akár nem, ha valaki 14 plusz ponttal kerül oda, akkor az egy óriási előny lesz. Mivel a törvény biztosítja ezt a felkészítést, ott nincs mese. Másodrendű kérdés, hogy ők akarták-e ezt, vagy nem. Meg kellene várni, hogyan működik a dolog. Talán jobb lenne a kétszintű érettségi tapasztalatairól, mondjuk, 2005 októberében beszélni, amikor már legalább egy ilyen fordulón túl vagyunk, és amikor már látjuk, hogy milyen eredménnyel kerültek ezek a gyerekek a felsőoktatásba.

E: Nem látja annak a veszélyét, hogy ezentúl még nagyobb lesz a különbség a középfokú iskolák között?

S. P.: Nem tudom. Én ezt az egész ügyet túlpörgetettnek érzem. Elterjedt egyes iskolákról, hogy ezek elit iskolák, és jó gimnáziumok. Nem mondom, hogy ez fikció, de azért azt nem

szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a közvélemény tömegesen orientálja a tehetséges gyerekeket ezek felé az iskolák felé. És ha harmincszoros túljelentkezés van, akkor nyilvánvaló, hogy olyan válogatási lehetősége van az iskolának, hogy a jók közül is a legjobbakat veszi föl. Így tehát be van kódolva az eredmény. Vagyis ez egy önmagát felerősítő „mítosz”. Persze ezek valóban kiváló iskolák. Csakhogy másképp válogat egy iskola, egy ilyen kialakult „mítosz” következtében, ill. egy óriási túljelentkezés következtében, és másképp válogat az az iskola, amelyik lasszóval fogja a diákjait. Tehát, hogy a kérdésre válaszoljak, nem gondolom, hogy a kétszintű érettségi ezen a helyzeten különösebben változtatna.

E: Ahhoz mit szól, hogy az új érettségi rendszer kiváltja, vagyis megszünteti a felvételit?

S. P.: Ezt helyes dolognak tartom. Minél kevesebbszer állítjuk a gyerekeket olyan megmérettetések elé, ahol nagyon sokat lehet veszteni, annál jobb. Tehát ha ő egyszer egy emelt szintű érettségit abszolvál, méghozzá jó eredménnyel, s a pluszpontok alapján nem kell még egyszer megmérettetni magát, azt egy abszolút helyes dolognak tartom. Egyébként ez a diákok körében is nagy elégedettséget váltott ki.

E: Mi a véleménye a jelenlegi kormány oktatáspolitikájáról?

S. P.: A jelenlegi és a korábbi kormányok oktatáspolitikájából egyaránt a stabilitásra való határozott törekvést hiányolom. Vagyis jótékony hatású lenne, egy a választási ciklusokon átívelő, az iskolarendszert megszilárdító oktatáspolitikát megélni. Jelenleg túl sok a változás. A pedagógiai munka nem bírja el azt, hogy három-négy évenként mindent megváltoztató reformokkal kell szembenéznünk. Még akkor sem, ha ezeknek a törekvéseknek egy jelentős részével egyet lehet érteni.

(az interjút Tomasz Gábor készítette)